

Armastame loodut

JÜRGEN HEIN, EELK Tallinna Jaani koguduse noortejuht

Tänapäevases meediaruumis on pea võimatu eirata diskussiooni loodushoiu üle. Olgu nendeks arutlejateks siis ettevaatlikult rahva seisukohti aimavad poliitikud või isehakanud prohvetite kombel kõnelevad maailmalõpu kuulutajad. Avalik arvamus on veendunud looduse kaitsmise hädavajalikkuses. Aga kristlastena teame, et avalik arvamus võib tihti olla petlik ja eksitav. Nõnda ei saa me võtta enesestmõistetavalt omaks üldsuse arusaamasid maailma kohta vaid meil tasuks neid enne Pühakirja ja kaine mõistusega läbi katsuda.

Piibli peamine fookus on Jumala ja inimese vahelisel suhtel, vähem puudutatakse Jumala ja kogu loodu suhet. Inimese ja looduse vahekord tundub olevat Piibli autorite jaoks teisejärguline küsimus. Pühakiri ei paku täpseid juhiseid loodusressursside kasutamiseks ega ökoloogiliste probleemidega toimetulekuks. See aga ei tähenda, et me Pühakirjast lähtuda ei võiks. Pigem on loodushoid üks terviku osa, mis kindlasti kuulub Pühakirja juurde, kuid mida eraldi ei rõhutata.

Juba Pühakirja algusest on leitavad esimesed tähenduslikud sõnad: *Ja Jumal ütles: „Tehkem inimesed oma näo järgi, meie sarnaseks, et nad valitseksid kalade üle meres, lindude üle taeva all, loomade üle ja kogu maa üle ja kõigi roomajate üle, kes maa peal roomavad!“* (1Ms 1,26). Valitsemise puhul on kindel see, et inimese kätte on antud meelevald loodust mõjutada. Valitseda saab aga erinevat moodi. Järgmisel leheküljel on kirjutatud: *„Ja Issand Jumal võttis inimese ja pani ta Eedeni aeda harima ja hoidma.“* (1Ms 2,15). Arne Hiob selgitab seda kirjakohta järgmiselt: „Inimene teeb valitsemisest kohe ühe järelduse - olge despooidid. Vastupidi, Piibli järgmine lehekülj kommenteerib kuidas valitsemine käib. Harimine näitab seda, et ta (inimene) peab seda edendama, kultiveerima, edasi arengut tegema ja hoidmine tähendab seda, et ta peab hoidma keskkonda.“¹ Mõte võetakse kokku: *„Ja Jumal vaatas kõike, mis ta oli teinud, ja vaata, see oli väga hea. Siis sai õhtu ja sai hommik – kuues päev.“* (1Ms 1,31) Kõik Jumala loodu on väga hea. Jumalik tarkus ilmneb looduse terviklikkuses, kus igäihel, alates ainuraksetest, on täita oma koht ja funktsioon.

Mitte miski Issanda heast loomingust ei vääri põlgust ega hävitamist. Üks näide on kindlasti veeuputuse lugu, kus Noale anti käsk päästa maa peal elanud looma- ja linnuliigid. Noa ei saa valida, mida päästa, vaid ta täidab ustavalt käsku: *„Ja Noa tegi kõik nõnda, nagu*

Issand teda käskis.“ (1Ms 7,5) Hilisemast ajaloost meenub Hiina kommunistliku riigi põllumajanduslik programm 1950. aastate lõpust. Partei juhtimisel asuti suurema viljasaagi ja haiguste leviku peatamise nimel hävitama 4 peamist kahjurit: sääsed, närilised, varblased ja kärbsed. Varblaste likvideerimise tagajärjel kasvas omakorda ritsikate populatsioon, mis võttis viljasaagist oma osa. See kampaania osutas üheks põhjustest, miks riigis puhkes enneolematu nälg, mis hukutas miljoneid hiinlasi. Jumalal on meelevald oma loomingu üle, nii õnnistada kui ka hävitada oma tahtmist mööda. Niisugust meelevalda inimsoole antud ei ole.

Kui liikuda veidi edasi, siis jõuame Moosesele antud seadusteni. Siin tundub kehtivat sarnane seaduspära nagu terve Piibli puhul. Loodushoid on osa suuremast tervikust.

Leiame loodust puudutavad seadused esmalt Siinai mäel Iisraelile antud käsust hingamispäeva kohta: *“Pea meeles, et sa pead hingamispäeva pühitsema! Kuus päeva tee tööd ja toimetä kõiki oma talitusi, aga seitsmes päev on Issanda, sinu Jumala hingamispäev. Siis sa ei tohi toimetada ühtegi talitust, ei sa ise ega su poeg ja tütar, ega su sulane ja teenija, ega su veoloom ega võõras, kes su väravais on!”*Sest kuue päevaga tegi Issand taeva ja maa, mere ja kõik, mis neis on, ja ta hingas seitsmendal päeval: seepärast Issand õnnistas hingamispäeva ja pühitses selle. (2Ms 20,8-11) Loomal peab lasta puhata hingamispäeval, sest hingamispäeva on Issanda pühitsetud. Käsku seletatakse veel: *“Aga seitsmes päev on Issanda, sinu Jumala hingamispäev! Siis sa ei tohi toimetada ühtegi talitust, ei sa ise ega su poeg ja tütar, ei su sulane ega teenija, ei su härg ega eesel või mõni muu su loomadest, ka mitte võõras, kes on su väravais, et su sulane ja teenija saaksid hingata nagu sina.”* (5Ms 5,14) Kui tappa loom tööga, kannatab ka inimene, kes ei saa hiljem oma põllutöödega hakkama. Siin ühendatakse inimene ja loom sama käsu alla, kuid käsu täitjaks on ikkagi inimene. Inimene ja loodus sõltuvad üksteisest ning mõlemal on vaja puhata.

Puhkeaasta kohta on kirjutatud: *“Kuus aastat külva oma maale ja kogu sellelt saaki, aga seitsmendal jäta see koristamata ja harimata, et su rahva vaesed saaksid sealt süüia; ja mis neist järele jääb, seda söögu metsloomad! Samuti talita ka oma viinamäe ja õlipuudega!”* (2Ms 23,10-11) Puhkeaasta ja hingamispäev on analoogsed. Mulla viljakus muutub pideva harimisega vähem viljakamaks ja vajab aega, et taastuda. Märgiline on seegi, et keelatakse takistada metsloomadel põllult süüia. Jumal hoolitseb inimese kaudu oma ülejäänud loodu eest.

Nende näidete abil on näha kui tihedalt Piibli kontekstis inimese heaolu ning suhe Jumalaga sõltub tema suhtumisest loodusse. Vana Testament kinnitab, et loodu armastamine on igati kooskõlas õige usuga.

Mõningaid näilised vastuväited siiski loodushoiule on olemas. Iisraeli kuningate ajastust meenub kuningas Saalomon, kes ehitab Issandale templi. Templi ehitamiseks laseb ta

tuua suures koguses seedripuid ja muid materjale (1Kn 5-6 ptk). See võib tunduda loodushoiu seisukohalt ekslik raiskamine ning eriti siis, kui mitte tähele panna ajaloolist konteksti.

Praeguseks on Liibanoni vägevatest seedrimetsadest jäänud vaid mõned metsatukad, ning needki on ohus.² Enamik seedrimetsadest on maha raiatud. Saalomoni ajal olid seedrimetsad aga üle terve tänapäeva Liibanoni ala laialt levinud. Seda tõestab tõik, et hilisemad impeeriumid nagu Rooma ja Türgi kasutasid ka laialdaselt seedripuid, kuid nendes riikides oli nõudlus palju suurem kui Iisraelis. Templi ehitamine ei seadnud ohtu seedrimetsi.

Saalomon ehitab Jumala töötuse järgi Issanda koja. Templi pühitsemisega kasutatud loodusvarasid ülendatakse, nad muudetakse osaks Jumala pühast templist. Tegemist ei ole loodusvarade raiskamise või väärkasutamisega, vaid tulevikku investeerimisega. Tempel saab Iisraelile kinnituseks Jumala helduse ja vägevuse kohta. See on meeldetuletus Iisraeli ja Jumala vahelise lepingu kohta. Loodust on kasutatud nõnda, et see juhiks rahvast ka edaspidi Issanda kätte pidama ning sealhulgas ka loodut armastama.

Uues Testamendis on jällegi otseselt loodusega seonduvat väga vähe. Erandiks on Rm 8, kuid see peatükk on mitmetahuline ning vajab ilmselt põhjalikumat seletust kui siin võimalik. Evangeeliumites kasutab Jeesus oma tähendamissõnades küll loodusega seotud keelt, kuid mõte on loodushoiust kaugel. Apostel Paulus on samuti keskendunud pigem taevastele küsimustele kui ökoloogilistele. Mõned järeldused on siiski võimalikud.

Kindlalt võiks toetuda loodushoiu küsimuses Pauluse sõnadele, mis ilmuvad tema kirjades mitu korda: *“Sest „Jumal on kõik alistanud tema jalge alla”. Aga kui ta ütleb, et kõik on alistatud, siis on ilmne, et kõik peale selle, kes temale kõik alistas. Kui aga kõik on alistatud, siis alistub ka Poeg ise sellele, kes temale on kõik alistanud, et Jumal oleks kõik kõiges.”* (1Kr 15,27-28). Siin kõneleb apostel paljudel teemadel, kuid praegu on oluline tema tsiteering *“Sa seadsid ta valitsema oma kätetööd; kõik sa panid tema jalge alla, lambad, kitsed ja härjad, kõik, samuti metsloomad, taeva linnud ja mere kalad ja kõik, mis mere radadel liigub.* (Ps 8,7-9). Paulus kordab sama mõtet veel Ef 1,21-23; Fl 3,21; Hb 2,6-8.

Kõik on alistatud Kristusele. Kristus on hea valitseja ning ta armastab loodut. Kui oleme täielikult Kristuse omad ning tema tahtmist mööda elada tahame, siis peaksime meiegi armastame loodut ja hoidma oma ühist looduskeskkonda.

Märkused:

1. <http://podcast.kuku.postimees.ee/podcast/tahenduse-teejuhid-2019-12-22/>,
saade Tähenduse Teejuhid, #67 Arne Hiob ja Tanel Tammet, “Silicon Valley millennium” (1h, 6min)
2. <https://www.nytimes.com/interactive/2018/07/18/climate/lebanon-climate-change-environment-cedars.html>

Kõik tsitaadid Piiblist on võetud 1997. a versioonist.